

УДК 327(73)

Толстов С.В.

УКРАЇНСЬКО-АМЕРИКАНСЬКІ ВІДНОСИНИ В КОНТЕКСТІ ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНИХ ПРІОРИТЕТІВ США

Після обрання Д. Трампа президентом США в українсько-американських відносинах спостерігалися суттєві зміни, зокрема скасування ембарго на поставки летальних озброєнь і відновлення засідань Комісії стратегічного партнерства Україна-США. Всупереч висловлюваній Д. Трампом готовності до укладення «Великої угоди» між Росією і США, республіканці і демократи в Конгресі дотримувалися двопартійної позиції по Україні, підтримуючи розширення санкцій з різних приводів – від триваючого конфлікту в Донбасі і спроб російського втручання у виборчу кампанію 2016 року до створення перешкод для поставок російських озброєнь у треті країни.

Утім, аналіз оцінок у дослідженнях американських академічних фахівців і коментарях політичних експертів не дає підстав вважати, що політичні кола США готові перейти від дистанційної підтримки України в дусі довгострокової доктрини стримування до більш інтенсивних форм військової та військово-політичної участі. Констатуючи неприйняття російським керівництвом євроатлантичної системи безпеки, що склалася після закінчення холодної війни, американські дослідники висловлюють сумніви в можливості остаточного врегулювання конфлікту в Донбасі. В разі його заморожування, ситуація в Донбасі становитиме потенційну та реальну загрозу для економіки і безпеки України. За такого перебігу подій Україна відіграватиме роль одного з важливих джерел напруженості і розбіжностей в економічних і військових відносинах між Росією і Заходом.

Ключові слова: зовнішня політика, двосторонні відносини, конфлікт в Донбасі, військова допомога, стримування, криза, європейська система безпеки.

Відносини зі США традиційно вважаються одним із пріоритетних напрямів зовнішньої політики України. У прагненні досягти високого рівня двосторонніх взаємин зі США українські посадовці намагалися піднести статус держави, зміцнити легітимність влади, продемонструвати високий рівень відносин з глобальним лідером.

Загалом двосторонні взаємини розвивалися вкрай нерівномірно, зазначаючи періодів піднесення та охолодження. Причини цього пояснюються не лише періодичним переглядом ситуативних акцентів, пов'язаних зі змінами вищого державного керівництва, але й залежать від визначення та спрямування зовнішньополітичних пріоритетів сторін. Така тенденція простежувалася як за часів демократичної адміністрації Б. Обами, так і в період каденції республіканської адміністрації Д. Трампа.

У працях сучасних американських і британських дослідників звернення до української проблематики та ставлення політичних кіл США до російсько-українського конфлікту здебільшого розглядалися в ширшому контексті, пов'язаному з американсько-російськими відносинами.

За президентства В. Путіна в дослідженнях американських авторів Росія здебільшого подається як ревізійністська держава, яка проводить неоімперську політику. Відтак для Заходу загалом і для США зокрема головна проблема полягає у проведенні політики, яка може ефективно перешкоджати ревізійністським намірам Кремля та зберегти вплив на процеси у східноєвропейській периферії, яку в Москві вважають за природну сферу впливу. Принциповим питанням у розробках багатьох авторів постає вибір між різними засобами, який зрештою зводиться до визначення стану міжнародного клімату як «холодного миру» чи «холодної війни» та відповідного окреслення типу політики США щодо Росії [1].

Серед пропонованих форм реалізації політики в регіоні Східної Європи американські експерти пропонували застосування різних компонентів, таких як розширення політичної присутності, діалог, геополітичний торг [2; 3] та широкий набір методів з арсеналу політичного і військового стримування [4]. Такий підхід простежувався у численних дослідженнях і публікаціях, які з'являлися упродовж 2000 – 2010-х рр.

Після анексії Криму та початку військового конфлікту в Донбасі в статтях американських політологів домінували тези про руйнування міжнародного порядку [5; 6] та спроби з'ясувати вплив «обмеженої війни» на сході України на стан європейської безпеки [7; 8].

Коментуючи підписання перших мінських домовленостей (5 вересня 2014 р.), М. Кофман (співробітник Центру В. Вільсона в Інституті Дж. Кеннана) зазначав, що НАТО посилює підтримку своїх східних членів, на вторгнення до яких Росія навряд чи наважиться, проте «альянс не виявив схильності втрутитися на боці України, до якої Росія вже вдерлася». Відтак, на його думку, «Захід, можливо, успішно втягнув Україну на свою орбіту, але Росія забезпечила можливість контролювати стан справ» [9].

В цьому контексті доцільно нагадати коментар колишнього посла США в Україні С. Пайфера до 20-ї річниці підписання Будапештського меморандуму 1994 р., який обіцяв Україні гарантії безпеки. Констатуючи їх неефективність, С. Пайфер стверджував, що оскільки В. Путін може поставити на карту більше, ніж Захід, «Вашингтон не може скасувати порушення з боку Росії. Однак він може й має робити більше для виконання своїх зобов'язань ..., для підтримки України та покарання Росії, допоки Москва не змінить своєї політики» [10].

Британський дослідник Е. Монахан, колишній співробітник програми з дослідження Росії та Євразії в Королівському інституті міжнародних відносин, запропонував цілком переконливе й безапеляційне бачення російсько-українського конфлікту як ознаки «нової ери конкуренції між Заходом і Росією» [11]. Згідно його моделі, фундаментальні розбіжності в розумінні європейської безпеки позначені зіткненням «різних Європ», адже відмінні цінності сприяють протиставленню відносно ліберальної концепції Заходу і консервативнішої «російської Європи». Водночас Е. Монахан спростував

доцільність застосування наративів «нової холодної війни», навіть попри підозри, що російський президент В. Путін прагне відновити СРСР. Адже, на його думку, це лише ускладнить розробку реалістичної політики щодо «української кризи» та Росії загалом.

Враховуючи тривалий характер військового конфлікту на сході України, американські експерти все частіше порушують питання про його вплив на внутрішнє становище України, її спроможність до подальшого спротиву та можливість активнішої політики країн ЄС. З цього приводу П. Дікінсон (співробітник Атлантичної Ради та видавець журналу «Business Ukraine») зазначав, що повільне виснаження України внаслідок російської агресії триває, а реагування з боку Заходу залишається слабким. Це переконливо засвідчила млява міжнародна реакція на військово-морський інцидент у Керченській протоці 25 листопада 2018 р. Відтак, відсутність жорсткого реагування лише підкреслює неефективність «усієї західної відповіді на гібридну війну Росії в Україні» [12].

Принагідно зазначимо, що після військового інциденту 25 листопада 2018 р. адміністрація США пропонувала уряду ФРН надіслати військові кораблі до Чорного моря для забезпечення свободи судноплавства у Керченській протоці, однак наразилася на відмову.

В книзі «Всі втрачають: українська криза і руйнівне змагання в пострадянській Євразії» С. Чарап (співробітник вашингтонського відділення Міжнародного інституту стратегічних досліджень) і Т. Колтон (професор Гарвардського університету) пропонують розглядати російсько-український конфлікт як частину ширшої й глибшої суперечки про роль Росії та Заходу в просторі колишньої радянської імперії [13]. За їх логікою, обидві сторони розглядали цей конфлікт як гру з нульовою сумою. З часом ситуація скотилася до гри з «від'ємними результатами» для обох сторін, позначеними розширенням НАТО, війною в Косово 1998-1999 рр., кольоровими революціями в колишніх радянських республіках і провалом «перезавантаження» відносин з Росією за часів адміністрації Б. Обами. У підсумку українська криза виявила модель взаємної руйнівної поведінки, яка перевищує значення окремих поточних подій. С. Чарап і Т. Колтон пропонують визнати марність політики, спрямованої на досягнення односторонніх переваг і шукати «взаємоприйнятні альтернативи». Вони не пропонують варіантів розв'язання конфлікту між Росією та Україною, однак висловлюють аргументи на користь кропітких переговорів як шляху до побудови «інклюзивного» – спільного й узгодженого європейсько-євразійського порядку, який Росія і західні держави донедавна підтримували у своїх публічних деклараціях.

Співробітник зовнішньополітичної програми Інституту Брукінгса М. О'Хенлон присвятив свою книгу моделюванню нових сценаріїв з урахуванням змін у середовищі європейської безпеки [14]. Заперечуючи доцільність подальшого розширення НАТО, М. О'Хенлон пропонує західним

державам докласти зусиль для створення нової архітектури безпеки для Східної Європи, здатної стабілізувати регіон і скоротити ризик війни з Росією. Новий підхід у сфері безпеки має обернутися довкола статусу постійного нейтралітету Фінляндії та Швеції. До кола нейтральних держав потенційно можуть бути включені такі групи країн, як Україна, Молдова і Білорусь, Грузія, Вірменія та Азербайджан, а також Кіпр, Сербія й, можливо, деякі інші балканські країни. Натомість Росія в межах схеми врегулювання має взяти на себе зобов'язання розв'язати «заморожені» й «киплячі» конфлікти. В якості почергових фаз просування цієї схеми пропонується провести обговорення нової рамкової угоди всередині НАТО, потім – з нейтральними країнами «проміжної зони», а на завершення – офіційні переговори з Росією.

Розглядаючи ситуацію в українсько-російських відносинах як регіональний прояв глобального суперництва, професор Американського університету в Парижі Х. Гарднер [15; 16] пропонував адміністрації США розробити новий підхід, який мав бути частиною загального врегулювання відносин з Москвою, частиною якого мало бути визнання України формально нейтральною державою. Аргументи та мотивації Х. Гарднера включають: (1) запобігання новому поділу України, якщо не Європи в цілому; (2) запобігання розпаду НАТО і постійно зростаючій напруженості в Європі; (3) поступове відведення Росії від жорсткого військового союзу з Китаєм та іншими державами; (4) запобігання реальній можливості великої війни між провідними державами, оскільки невідомо, чи обов'язково ядерна зброя слугуватиме стримуючим фактором у добу гібридної війни, як це начебто було під час «холодної війни» за застарілої за нинішніх обставин теорії гарантованого взаємного знищення [16, р. 174-175].

Важливо зазначити, що ідея пошуку компромісних схем врегулювання суперечностей з Росією доволі широко представлена в американській політичній і науковій літературі. Водночас в них переважає аргументація на користь стриманого реагування США на російський експансіонізм й відсутні навіть помірковані припущення про можливість членства України в НАТО.

Коментуючи вищезгадану опцію, відомий американський вчений, колишній радник президента Р. Рейгана та професор Гарвардського університету Р. Пайпс стверджував, що Україна не зможе об'єднатися із Заходом ані політично, ані економічно. «Росія цього не допустить. ... Захід не може зробити занадто багато. ... Санкції, коштовні для Росії, але вони і так не дають більшого результату. Справа не в тому, що Захід не хоче. Він не може. Активніші дії можуть призвести до війни. ... З погляду США неприпустимим є, аби Росія використовувала своїх солдатів, щоб від'єднати частину України. Допоки це не відбувається – Штати не будуть діяти активніше» [17].

Полемізуючи з американським дослідником О. Мотилем [18], український американіст О. Потехін вказував на відсутність фактів, «які б підтверджували бажання Заходу перебрати в Росії контроль над Україною у будь-який момент з

часів проголошення її незалежності у серпні 1991 року» [19, с. 493]. На думку О. Потехіна, вдавшись до досить символічного покарання Москви за агресію проти України, Захід свідомо уникав кроків, спроможних реально послабити Росію, спровокувати в ній внутрішній безлад та посилити небезпеку виникнення великої війни. Водночас такий підхід не давав змоги запропонувати реальний план політичного врегулювання, спроможний поєднати суперечливі й несумісні інтереси сторін.

Оскільки локальний конфлікт у Донбасі – це лише частина масштабнішого російсько-українського конфлікту, після 2014 р. політичні лідери в Європі та США вочевидь прагнули запобігти його розростанню до масштабів великої війни. Цим значною мірою пояснювалися стриманість і поступливість західних лідерів, в яких проглядалися сподівання на часткову нормалізацію відносин з Росією, як це свого часу сталося після російсько-грузинської війни 2008 р. Водночас за адміністрації Б. Обами і після приходу до влади Д. Трампа в європейській політиці США принциповою вимогою було й залишається узгодження найважливіших рішень з провідними державами ЄС, включно зі зміцненням східного флангу НАТО, продовженням діалогу з Росією та підтвердженням чинності Основоположного акту Росія-НАТО.

Огляд новітніх досліджень і коментарів, присвячених перебігу українсько-американських відносин, свідчить про усвідомлення американськими дослідниками складності ситуації, пов'язаної з російсько-українським конфліктом і процесами у пострадянському просторі. З одного боку, вплив США і ЄС виявився цілком достатнім для зміни політичних конфігурацій у низці країн Східної Європи включно з приходом до влади прозахідних урядів. З іншого боку, США, НАТО і ЄС неспроможні гарантувати цим країнам ані військовий захист, ані перспективу членства в західних інтеграційних і безпекових інституціях. Відтак, питання про нову конфігурацію європейської безпеки та політичні кордони євроатлантичного комплексу безпеки залишається відкритим. Принаймні, оскільки США і НАТО не вважають за можливе перетинати «червоні лінії», які відділяють стан «холодного миру» від межі прямого воєнного зіткнення з Росією.

Мета статті полягає в окресленні й змістовному аналізі новітніх тенденцій в українсько-американських відносинах, насамперед після приходу до влади адміністрації Д. Трампа.

Російсько-український конфлікт, відлік якого починається з анексії Криму у 2014 р., відкрив нову сторінку в українсько-американських двосторонніх відносинах, які напередодні перебували в стадії чергового етапу охолодження. Попри наявність Будапештського меморандуму 1994 р., який у Києві звикли вважати гарантією безпеки держави, адміністрація Б. Обами відмовилася від демонстрації сили та заходів, спроможних забезпечити пряме гарантування територіальної цілісності України.

Засуджуючи дії російського керівництва, адміністрація США використовувала такі форми реагування, як висловлювання Києву політичної підтримки, попередження російського керівництва проти вторгнення військ, зосереджених поблизу українських кордонів, запровадження санкцій проти РФ як спосіб «примусу до миру», надання фінансової та військово-технічної допомоги, призупинення та згортання прямих контактів з Москвою, координація позицій та спільних заходів з союзниками – у формі консультацій з провідними державами ЄС, а також у межах G7 та НАТО.

Наприкінці 2014 р. Конгрес США висловив своє ставлення до російсько-українського конфлікту в «Акті на підтримку свободи в Україні», схваленому Сенатом і Палатою представників 11 грудня 2014 р. Сенатська версія законопроекту пропонувала надати Україні, Молдові та Грузії статус «основних союзників» США поза членством у НАТО й передбачала поставки озброєнь. Утім, остаточний, консолідований текст закону містив пом'якшені формулювання, висловлені суто в дозвільній чи рекомендаційній формі. Те ж саме стосувалося й запровадження санкцій проти іноземних громадян і компаній, які інвестують у проекти російського паливно-енергетичного комплексу з нетрадиційних способів видобутку нафти та встановлення обмежень на експорт відповідного обладнання.

Коментуючи урядову позицію, речник Білого дому Дж. Ернест (12 грудня) стверджував, що в питаннях розширення санкцій проти Москви та надання допомоги Україні адміністрація Б. Обама хоче гарантувати, що європейські союзники будуть діяти у даному питанні в унісон зі США. Це пояснювалося необхідністю забезпечення більшого ефекту обмежувальних заходів та мінімізації шкоди для американських і європейських компаній. Адже мета адміністрації «полягає в тому, аби зберігати єдиний фронт з нашими союзниками і партнерами. Як ми багато разів пояснювали стосовно Ірану, ключ до успіху при застосуванні таких санкцій полягає в тому, аби переконати інші країни в їх дотриманні. Це особливо має рацію у випадку з Росією, котра набагато більше займається бізнесом з нашими партнерами у Європі, ніж зі США. Й ми хочемо потурбуватися про те, аби при застосуванні санкцій проти Росії в нашій коаліції зберігалася єдність» [20].

Позиція адміністрації Б. Обама щодо постачання Україні зброї залишалася загалом негативною. Представник Держдепартаменту США на брифінгу 13 грудня 2014 р. стверджувала, що акт Конгресу не вплине на політику США в цьому контексті, оскільки від самого початку кризи адміністрація була налаштована на сприяння її розв'язанню дипломатичними методами. Водночас було висловлено намір уряду США сприяти зміцненню безпеки України у формі надання допомоги на суму 118 млн. дол. [21].

Впродовж останніх п'яти років державні секретарі США послідовно висловлювалися на користь розв'язання конфлікту на підставі Мінських угод, які вважалися відправним пунктом політичного врегулювання конфлікту в

Донбасі. За словами Дж. Керрі (листопад 2015 р.), хоча «Україна не є питанням компромісу», поступки з боку кожної зі сторін могли б стати у нагоді. Адже «Мінська угода укладена. Вона потребує певних дій усіх сторін: сепаратистів, Росії та Києва, і це вкрай важливо, аби сторони дотримувалися досягнутих домовленостей». За словами Дж. Керрі, виконання усіх пунктів Мінських угод (відведення важких озброєнь, непорушність кордонів, допуск спостерігачів ОБСЄ, присутність міжнародних спостерігачів на виборах, проведення виборів за українськими законами, надання Донбасу особливого статусу) дасть можливість скасувати санкції проти РФ і тоді «ми зможемо повернутися до відносин, які, я сподіваюсь, підуть на користь народу України і зменшать напругу, яка існує впродовж останніх років» [22].

Наступник Дж. Керрі на посаді Державного секретаря, Р. Тіллерсон, припускав можливість, що Україна та Росія дійдуть згоди щодо розв'язання конфлікту на двосторонньому рівні й за таких обставин США не будуть вимагати, аби врегулювання ситуації в Україні вимірювалося суто рамками Мінських угод. Ці зауваження не були спричинені випадковими обставинами чи ситуативним реагуванням на поточні події, адже були висловлені під час тематичних слухань у комітеті в закордонних справах Палати представників Конгресу США. Коли член Палати представників від Демократичної партії Е. Енджел запитав Р. Тіллерсона, чи відповідає інтересам США ослаблення санкцій проти РФ до того, як Росія повністю виконає Мінські угоди і до того, як піде з Криму, Р. Тіллерсон зауважив, що США мають «зберігати достатню гнучкість, аби реалізувати завдання Мінська. Цілком імовірно, що уряд України і уряд Росії зможуть дійти до задовільного рішення завдяки певній структурі, відмінній від Мінська, але для реалізації цілей Мінська» [23]. Водночас Р. Тіллерсон запевняв, що американська адміністрація не має наміру пом'якшувати санкції щодо Росії до виконання нею цілей, закладених у мінських домовленостях.

Подібна вибіркова гнучкість характерна не тільки для посадових осіб, а й для зовнішньополітичних експертів. Через два дні після виступу президента П. Порошенка на сесії Генеральної Асамблеї ООН, де він вимагав комплексної реформи Ради Безпеки ООН заради підтримки миру і безпеки на основі принципів поваги до суверенітету й цілісності кордонів, в Атлантичній раді США було організовано дискусію «Чи повинні США озброювати Україну». Під час обговорення цього питання його учасники (колишній посол США в Україні Дж. Хербст, колишній заступник генерального секретаря НАТО А. Вершбоу, колишній радник Б. Обама і посол при НАТО І. Даалдер, політичні експерти та науковці В. Ругер, М. О'Хенлон і Р. Менон) стверджували, що Будапештський меморандум 1994 р., відповідно до якого Україна відмовилась від ядерної зброї, «насправді не надавав Україні гарантій захисту її територіального суверенітету з боку підписантів». В. Ругер (віце-президент дослідницького центру Charles Koch Institute) цитував свідчення сучасника підписання меморандуму –

тодішнього заступника Держсекретаря США С. Телбота, який заявив: «Це (підписання меморандуму) не означає, що США готові прийти на допомогу Україні, якщо на неї буде здійснено військовий напад». Тож, В. Ругер робить висновок, «будь-якої гарантії надання будь-якого захисту у меморандумі немає». Своєю чергою І. Даалдер та М. О'Хенлон висловили вельми ризиковане припущення, що навіть стаття 5 Північноатлантичного договору «нічого конкретно не гарантує», а В. Ругер розмірковував, що у відповідь на напад на одну з країн-членів НАТО «можна хоч жорстку заяву зробити», і це вже могло би вважатися «належним реагуванням» [24].

А. Вершбоу поспівчував українцям з приводу того, що Будапештський меморандум не містив механізму його реалізації, й тому «на жаль, ... не був гарантією безпеки», хоча й обумовив принаймні моральне зобов'язання допомогти Україні відновити суверенітет та територіальну цілісність. Натомість экс-посол США в Україні Дж. Хербст виявився менш сентиментальним, зауваживши, що поза сумнівом, «Будапештський меморандум не гарантує Україні безпеку», адже США «надали Україні не гарантії, а запевнення». З огляду на це, як стверджував професор нью-йоркського City College Р. Менон, Будапештський меморандум був грубо порушений Росією, але «цей документ абсолютно не зобов'язує» США «озброювати Україну» [24].

Огляд подій і фактів останніх років переконливо свідчить, що попри двічі заявлений статус двосторонніх відносин у форматі стратегічного партнерства і наполегливе заохочення прозахідної орієнтації України, насамперед у 2004-2005 та 2013-2014 рр., адміністрації США не визнавали наявності перед Україною будь-яких союзницьких зобов'язань і коригували свою політику в Східній Європі переважно з огляду на характер відносин з Росією.

Прихід до влади адміністрації Д. Трампа знаменував початок доволі суперечливого етапу в українсько-американських відносинах. З погляду ідеології політична концепція Д. Трампа побудована на принципах національного егоїзму та економічного націоналізму. Д. Трамп втілює свої програмні обіцянки про перегляд економічних угод з провідними торговельними партнерами та подекуди висловлює зневажливе ставлення до таких атрибутів, як трансатлантична солідарність та історичні зобов'язання часів «холодної війни». Заперечуючи ідеологію глобалізму, в своєму виступі на 73-й сесії Генеральної Асамблеї ООН Д. Трамп висловив відверту зневіру в «глобальному управлінні» й наполегливо апелював до прагматичного патріотизму, побудованого на «захисті суверенітету і незалежності» Америки [25].

Закидаючи традиційним партнерам використання нечесних методів конкуренції, Д. Трамп наполегливо вимагає перегляду торговельних угод, що має сприяти відновленню виробничого потенціалу американської економіки. Утім курс «безкомпромісного реалізму» чинної адміністрації не можна

ототожнювати з ізоляціонізмом. Адже як стверджує директор дослідницької програми у галузі безпеки Массачусетського технологічного інституту Б. Позен, позиціонування Д. Трампа в міжнародних відносинах залишається послідовно гегемоністським і радше відповідає визначенню як «неліберальна гегемонія» [26].

Заяви Д. Трампа просякнуті скепсисом щодо таких базових понять, як глобальна відповідальність США. Втім, позиція його адміністрації щодо кризових чинників світової політики, таких як ядерна програма Північної Кореї, конфлікти в Сирії та Афганістані чи внутрішні заворушення у Венесуелі видається набагато жорсткішою, аніж за президентства Б. Обами.

Зважаючи на бурхливу реакцію ліберально-глобалістської еліти на прихід Д. Трампа до влади, доцільно спробувати сформулювати виважену оцінку курсу його адміністрації. Адже, з одного боку, політика США продовжує докорінним чином впливати на міжнародно-політичні процеси, а з другого, – саме від позиції США значною мірою залежать зовнішньополітичні перспективи України та перебіг російсько-українського конфлікту в цілому.

В оборонній сфері адміністрація Д. Трампа дотримується збільшення військових витрат включно з модернізацією військової техніки та оновленням ядерного потенціалу. Вважається, що США навіть дещо відстали від РФ у розробці новітніх видів озброєнь. Тому на додаток до розробки нової крилатої ракети великої дальності та авіаційної атомної бомби з боєзарядом зменшеної потужності нова програма з ядерного планування (Nuclear Posture Review-2018) передбачає будівництво нових стратегічних підводних човнів класу Columbia, нових МБР замість застарілих Minuteman-III й нового стратегічного бомбардувальника B-21 [27]. Ці довгострокові амбітні програми мають відновити й зберегти військові переваги США на тривалу перспективу.

Домагаючись перегляду умов зовнішньої торгівлі, Д. Трамп відкликав підпис Б. Обами під угодою про Транстихоокеанське партнерство, припинив переговори про Трансатлантичний торговельно-інвестиційний простір, ініціював зміну правил, що діяли в межах Північноамериканської зони вільної торгівлі (НАФТА), запровадив мита на імпорт продукції металургії та розпочав масштабну торговельну війну з Китаєм. Однак, попри низку погроз та взаємних закидів, голові Єврокомісії Ж.-К. Юнкеру все ж вдалося запобігти повномасштабній торговельній війні між США та ЄС, хоча атмосферу довіри й доброзичливості у відносинах між союзниками було вочевидь втрачено.

Політика адміністрації США, яка сприяла внесенню елементів гострої конкуренції в традиційні союзницькі відносини, призводить до формування ситуативних коаліцій за інтересами й скорочує можливості координації підходів країн євроатлантичного співтовариства, зокрема у відносинах з Росією та КНР. Тому президентство Д. Трампа в Європі здебільшого вважать проблемою і викликом традиційному ліберальному міжнародному порядку, який ототожнюється з періодом благополуччя, обумовленого усуненням

загрози з боку СРСР та минулою «доброчинною» американською гегемонією, яка дозволяла країнам ЄС і НАТО покладатися на безпекові гарантії заокеанського союзника, скорочувати оборонні видатки й підтримувати високі стандарти споживання в своїх країнах.

Україну напевно не варто зараховувати до переліку країн, які отримали однозначний вигреш від умов та реалій постбіполярної доби. Адже перехід до ринкової економіки супроводжувався болісним скороченням ВВП, деформацією структури економіки та незахищеністю від міжнародних фінансово-економічних криз. Гарантії безпеки, окреслені в Будапештському меморандумі 1994 р., виявилися примарними. Наприкінці 2008 р. провідні європейські країни-члени НАТО заблокували спробу адміністрації Дж. Буша-молодшого розпочати практичну підготовку вступу України до альянсу. Натомість, публічно визнаючи Україну спонсором європейської безпеки, керівництво НАТО та європейських країн-членів поблажливо розмірковувало про безстрокове «наближення» України, що не накладало на них жодних конкретних зобов'язань. Угода про асоціацію з ЄС не відкрила Україні широкого доступу до європейського ринку й не позначила пряму перспективу членства.

Російсько-грузинський конфлікт у серпні 2008 р. певною мірою налякав і здивував Захід. Уникаючи прямих критичних оцінок, тодішній генеральний секретар НАТО Я. де Хооп Схеффер ухилився від прямої відповіді на питання, чи означає війна на Кавказі принципову зміну в ставленні Росії до міжнародного права, суверенних кордонів і прихильність до «непропорційного» застосування сили. Зрештою у НАТО визнали за краще повернутися до спроб залучення Росії, аби переконати Москву відмовитися від встановлення сфер впливу й запобігти загостренню конфронтації. Адже, як стверджував Я. де Хооп Схеффер (3 грудня 2008 р.), важливо докласти нагальних зусиль, аби війна в Грузії не стала межею у відносинах європейської безпеки [28].

Подібні заяви робить і нинішній генеральний секретар НАТО Й. Столтенберг, який, реагуючи на «все напористіше поведінку» Росії, оминає оціночні судження й висловлює стурбованість з приводу «недостатньої поваги» Москви до її міжнародних зобов'язань.

Російсько-український конфлікт 2014 р. суттєво змінив розстановку сил у Європі, змусивши офіційний Київ шукати підтримки й захисту в США і НАТО без огляду на те, що анексія Криму і конфлікт у Донбасі фактично перекреслили осяжні перспективи членства у європейських і трансатлантичних структурах. Доцільно нагадати, що за другого терміну президентства Б. Обами його адміністрація утримувалася від згадки про статус України як стратегічного партнера США й відкладала рішення про постачання летальних озброєнь – і у формі військової допомоги, і навіть, за дуже незначними винятками, на комерційних засадах.

Від часу Карибської кризи 1962 р. уникнення прямого воєнного конфлікту з Росією розглядається американським керівництвом як категоричне застереження, яке не можна переступати без наявності критичної загрози безпеці території чи власне існуванню США. Адже, як заявляв Дж. Кеннеді, «тотальна війна не має жодного сенсу» у добу, коли великі держави мають значні й відносно невразливі ядерні сили та можуть уникати капітуляції, вдаючись до загрози їх застосування [29].

Позиція адміністрації Д. Трампа щодо Росії безпосередньо впливає на перспективи українсько-американських відносин. У цьому контексті доцільно зазначити низку протиріч між положеннями офіційних документів американської адміністрації, в яких Росія позначена як держава-ревізіоніст, що підриває міжнародний порядок і загрожує міжнародній безпеці (Стратегія національної безпеки США від 12 грудня 2017 р.) і заявами президента США, в яких неодноразово висловлювалися сподівання на досягнення компромісу з Москвою. Під тиском Конгресу адміністрація Д. Трампа була змушена відкинути можливість «геополітичної змови» з РФ, проте апарат Білого дому і Державний департамент не полишали намірів шукати порозуміння з РФ щодо ситуації в Сирії, скорочення ядерних озброєнь та низки інших гострих питань. Адже, як стверджував колишній Держсекретар США Р. Тіллерсон (7 липня 2017 р.), головна мета Д. Трампа в переговорах з В. Путіним націлена на запобігання стану «непереборних розбіжностей» [30].

Однак, якщо лідерів Демократичної партії США такий підхід Д. Трампа не влаштовував через висловлену ним недовіру до висновків американських спецслужб про втручання РФ в американську президентську кампанію, то з боку офіційного Києва занепокоєння викликали переважно зволікання із запровадженням ефективних санкцій проти російської економіки та наданням Києву летальних оборонних озброєнь.

До пріоритетних проблем, які безпосередньо зачіпають інтереси безпеки США, належать ракетно-ядерний потенціал КНДР, розвиток військових програм Росії, Китаю та конфлікти в Сирії та Афганістані, в яких війська США беруть безпосередню участь. Як свідчить розсекречена в березні 2018 р. доповідь «Про законодавчі та політичні критерії, пов'язані з проведенням воєнних і суміжних операцій з національної безпеки» від 6 грудня 2017 р., згідно розділу 1264 Акту про повноваження в сфері національної оборони військові контингенти США вели воєнні дії або виконували інші завдання у сімох країнах, включно з Афганістаном, Іраком, Сирією, Єменом, Лівією, Сомалі та Нігером [31].

Адміністрація Д. Трампа гостро зацікавлена в досягненні хоча б якогось прийняттого результату в конфліктах з прямим військовим залученням США, на кшталт нейтралізації «Талібану» та «створення умов для підтримки політичного процесу, спрямованого на встановлення миру» в Афганістані, завершення воєнних дій проти «Ісламської держави» та «місцевих наземних

сил» у Сирії, а також терористичних організацій в інших країнах Близького Сходу, Північної та Східної Африки. В згаданому звіті про закордонні воєнні та суміжні операції зазначалося, що в Сирії та Іраку американські війська за сприяння місцевих союзників та очолюваної США «багатонаціональної коаліції» звільнили від ІДІЛ 98% контрольованої терористами території з населенням у 4,5 млн. осіб [31, р. 1, 5].

З огляду на витратний характер зарубіжної воєнної присутності, адміністрація Д. Трампа не полишає наміру знайти прийнятний спосіб згортання воєнних операцій в Сирії та Афганістані.

З суб'єктивних міркувань, насамперед через вплив проізраїльського лобі, до переліку пріоритетних для адміністрації Д. Трампа питань віднесено й силове стримування Ірану в близькосхідному регіоні. Окрім цього, палітру доповнює протидія впливу КНР в Південно-Східній Азії та перешкоджання острівному будівництву, яке китайські військові здійснюють в акваторії прибережних морів.

Решта проблем, включно з конфліктами в пострадянському просторі, вважаються відносно другорядними, хоча у ставленні до них різних урядових відомств США помітні суттєві відмінності. Хоча посольство США в Києві наполегливо нагадує про необхідність продовження реформ, адміністрація Д. Трампа навряд чи схильна перейматися ідеями перетворення України на зразок успішного розвитку для решти пострадянських країн, який через демонстрацію позитивних перетворень в економіці та зміцнення демократичних інститутів сприяв би змінам у свідомості російського суспільства. Про новий «план Маршалла» для України, який попри втрату контролю над частиною території мав би зробити Україну вітриною успіху, європейські політики теж уже майже не згадують. Натомість А. Меркель виступила з ініціативою аналогу «плану Маршалла» для Африки.

У квітні 2017 р. Держсекретар Р. Тіллерсон пропонував міністрам закордонних справ провідних країн ЄС перебрати українське питання на себе, однак наразився на гостру критику з їхнього боку. Витік інформації, організований міністром закордонних справ Франції Ж.-М. Ейро (Reuters, 11 квітня 2017 р.), лише засвідчив, що адміністрація США та уряди європейських країн не хочуть брати на себе відповідальність за гострі соціальні й економічні проблеми України попри те, що західні політики були тією чи іншою мірою причетні до їх виникнення.

Так само, чітка позиція США і НАТО відносно російсько-українського конфлікту простежується далеко не завжди. Якщо підсумувати весь досвід відносин між Україною та США з 2014 р., можна зробити висновок, що впродовж перших 2-3 років адміністрація Б. Обама намагалася згуртувати НАТО й провести рішення щодо зміцнення східного флангу альянсу. Головна мета полягала в підтвердженні гарантій безпеки для країн Балтії та західного Причорномор'я, а також наданні Україні обмеженої військової допомоги, за

спрямування якої враховувалися певні перестороги. Адже їх мета полягала в тому, аби уникнути закидів, що США безпосередньо втягуються до протистояння з РФ чи провокують Москву до ескалації бойових дій.

З 2014 р. до середини 2017 р. об'єм наданої США військової техніки та обладнання оцінювався у 247 млн. дол. із бл. 1 млрд. дол. загальної суми допомоги, наданої в межах різних двосторонніх програм сприяння безпеці. В інтерв'ю виданню «Урядовий кур'єр» (31 січня 2018 р.) заступник міністра оборони України О. Шевчук підтвердив цю цифру як загальний показник технічної й гуманітарної допомоги, яку за чотири роки отримали Збройні сили України [32].

Поставки військового спорядження містили 130 легкоброньованих машин Humvee, 72 безпілотники Raven, 150 тепловізорів, 585 пристроїв нічного бачення, понад 300 захищених станцій радіозв'язку Harris Falcon-III, 20 контрмінометних радарів AN/TPQ-48 та AN/TPQ-49 (з радіусом дії бл. 10 км.), 6 контрартилерійських радарів AN/TPQ-36 Firefinder (з радіусом дії до 24 км.), 100 автомобілів Toyota Land Cruiser, роботи, призначені для розмінування, GPS навігатори, медичне обладнання та іншу амуніцію [33, р. 38].

З того часу Києву були передані 37 пускових установок ПТРК FGM-148 Javelin загальною вартістю 47 млн. дол., 5 контрартилерійських радарів AN/TPQ-36, декілька контрмінометних радарів, 2500 тепловізорів, прилади нічного бачення та 2 катери берегової охорони. Загалом американські військові інструктори спільно з військовими з інших країн НАТО провели тренінги майже для восьми тисяч українських військовослужбовців. Міністерство оборони України одержало дозволи на комерційне придбання в США гранатометів (модернізованої версії радянського РПГ-7) і снайперських гвинтівок Barrett M107A1.

22 грудня 2017 р. адміністрація Д. Трамп оголосила про скасування ембарго на постачання Україні летальної зброї оборонного призначення, проте обсяги наданої військової техніки не вирішують проблему суттєвого поліпшення обороноздатності країни. Адже Києву й досі передаються обмежені партії озброєнь, які не завжди належать до сучасних зразків чи відповідають бойовим потребам. Попри те, що міністерство оборони України подавало запит на 80 пускових установок Javelin і 420 протитанкових ракет, Київ одержав їх удвічі меншу кількість (37 пускових установок застарілого зразка, зокрема два ПТРК для запчастин, і 210 ракет). Водночас українська сторона ймовірно не зможе використовувати ці ПТРК на власний розсуд, принаймні без нагальної потреби відсічі масованому наступу в зоні конфлікту в Донбасі. Окрім засобів, спроможних збільшити ураження супротивника, збройні сили України відчувають дефіцит систем закритого зв'язку і засобів радіоелектронної боротьби.

Доцільно зазначити, що передані Україні урядом США розвідувальні безпілотники (БПЛА Raven) виявилися беззахисними перед російськими системами РЕБ. Можливо, ця поставка пояснювалася некоректно сформульованим запитом українського міністерства оборони й тим, що в переважній більшості конфліктів останніх років США не зіштовхувались із супротивниками, оснащеними технікою боротьби з їхніми безпілотними апаратами. Потребу в сучасних безпілотних апаратах українська сторона задовольняє переважно шляхом їх закупівлі в Туреччині.

Також, як з'ясувалося, у переданих Україні контрартилерійських радарів AN/TPQ-36 була відключена функція коригування вогню у відповідь на артилерійські атаки супротивника. За задумом функціонерів адміністрації Б. Обама таке свідоме обмеження параметрів контрартилерійських радарів мало продемонструвати, що США не хочуть ескалації воєнних дій у Донбасі, а також що поставка радарів Україні не має на меті завдання втрат російським військам, однак призначена суто для «фіксації порушень» [34]. Судячи із заяви посла США в Україні М. Йованович (17 серпня 2018 р.) про те, що надані українській армії нові радары AN/TPQ-36 «дозволяють чітко визначити і надати необхідну інформацію для артилерійських підрозділів Збройних сил України для того, щоб вони вражали позиції і ворожі сили, уникаючи супутнього руйнування», ці обмеження наразі вже усунуто [35].

США виступають співорганізатором багатонаціональних військових навчань, які проводяться на території України. До таких регулярних заходів належать військово-морські навчання «Сі Бриз» (Sea Breeze), які з 1997 р. регулярно проводяться на підставі «Меморандуму про взаєморозуміння та співробітництво з питань оборони та військових відносин» між міністерствами оборони США та України (1993 р.). Щорічні сухопутні українсько-американські навчання «Репід Трайдент» (Rapid Trident) проводяться в межах програми «Партнерство заради миру» з 2006 р. з метою відпрацювання спільних дій у складі багатонаціональних сил під час коаліційних операцій. Участь у цих навчаннях беруть військовослужбовці Збройних сил України, країн-членів і країн-партнерів НАТО. У жовтні 2018 р. в Україні уперше проводилися авіаційні навчання «Чисте небо-2018» за участю військовослужбовців України, США та семи інших країн-членів НАТО.

Загалом, за свідченням посла США в Україні М. Йованович (29 січня 2019 р.), починаючи з 2014 р. обсяг безпекової допомоги Україні з боку уряду США становив понад 2,8 млрд. дол. [36].

Таблиця 1. Види допомоги США Україні (за статтями фінансування)¹.

Види допомоги (по різних рахунках)	2016 фін. рік	2017 фін. рік	2018 фін. рік
Допомога Європі, Євразії та Центральній Азії	245,041*	305,000	250,000
Військове фінансування на користь іноземних держав	85,000	99,000	95,000
Міжнародна військова освіта та навчання	2,809	2,150	2,900
Міжнародний контроль за наркотиками та правозастосування**	–	–	30,000
Нерозповсюдження, антитероризм, розмінування та пов'язані програми	3,670	10,950	10,000
Глобальні програми охорони здоров'я (за урядовими програмами та через USAID)	35,440	37,215	32,800
Фонд непередбачуваних витрат у сфері глобальної безпеки	4,680	–	–
Разом (у тис. доларів США)	377,140	454,315	420,700

Утім, попри розширення її обсягів, загалом військова допомога США і країн НАТО виявилася набагато меншою від реальних потреб української сторони в сенсі успішного забезпечення оборони і військового стримування. Самі ж підходи до організації військової допомоги та планування поставок не відповідали ситуації в зоні конфлікту, оскільки керівництво США і НАТО не сформулювало чітку мету і конкретні завдання, що їх мало б вирішувати надання військової допомоги Україні [34].

Некваліфікованість у реагуванні на зміни ситуації та бюрократична тяганина роблять пряму військову допомогу переважно політичним чинником. В зв'язку з загостренням небезпеки в районі Азовського моря С. Бланк (співробітник вашингтонського дослідницького Інституту зовнішньої політики та Американської ради зовнішньої політики) зазначав, що нова ситуація потребує термінового надання Україні озброєнь, здатних забезпечити захист узбережжя –

¹ Foreign Operations Assistance: Ukraine // U.S. Department of State; Bureau of European and Eurasian Affairs Fact Sheets. 2018 – April 1. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.state.gov/documents/organization/284978.pdf>

* Не включає вартість дотації на суму 289,959 млн. дол. у формі суверенних гарантій третього траншу кредиту з боку Казначейства США на 1 млрд. дол., наданого Україні у 2016 р.

** У 2016 та 2017 фінансових роках програми двостороннього міжнародного контролю за наркотиками та забезпеченням правопорядку (INCLE) були профінансовані з рахунку програми «Допомога Європі, Євразії та Центральній Азії» (AEECA). У США фінансовий рік триває з 1 жовтня по 30 вересня.

протикорабельних ракет, пускових платформ, систем прицілювання та радарів. За оцінкою С. Бланка, наразі нема жодних ознак того, що переговори К. Волкера з В. Сурковим відновляться найближчим часом або, що Москва прагне закінчити війну в Донбасі. Водночас участь усіх російських повітрянодесантних військ у навчаннях «Восток-2018» можна вважати демонстрацією готовності російського уряду застосувати їх у майбутній десантній операції на чорноморському узбережжі України, яка зазвичай є першою фазою атаки змішаних сил. На думку військових аналітиків, морська блокада азовського узбережжя України може бути поширена й на чорноморську ділянку, аби взяти під контроль шельфові родовища енергоносіїв, які ще залишаються під контролем Києва. Адже мотивація анексії Криму в 2014 р. включала поміж іншим наміри російського уряду захопити чорноморські енергетичні активи України [37].

З цього випливає низка принципових концептуальних висновків та узагальнень, які, на думку С. Бланка, має враховувати європейська політика США:

- українська безпека – принципово важливий елемент європейської безпеки. Оскільки Москва не хоче вести переговори або виконувати Мінські угоди, США та ключові європейські союзники мають поєднувати «додаткові» воєнні заходи для підвищення спроможності України до самооборони з більшою згуртованістю та спільним тиском на Москву;

- вторгнення до Криму та Донбасу символізує загрозу не лише Україні, але й більшій частині Європи. Це вторгнення пробудило Європу від її «догматичних» мрій про еру миру з Росією, яка визнаватиме статус-кво. Проте згуртованості союзників загрожує не тільки Москва, а й Білий дім. Заяви Д. Трампа про міжнародні відносини змушують французів і німців спиратися винятково на європейську військову силу та політику безпеки, що лише послаблює НАТО та змушує шукати альтернативу американському лідерству в Європі. Адже жоден європейський уряд не буде витратити мільярди на дві паралельні військові структури;

- нечіткість позиціонування адміністрації США дозволяє В. Путіну утримуватися від поступок, які б сприяли відновленню миру в Європі та торговельних і політичних зв'язків Росії із Заходом. В. Путін діє так, ніби невдовзі очікує на розпад європейської коаліції, а США цьому не протидіють;

- кінець «холодної війни» символізував «неподільність» європейської безпеки, а російські вторгнення до Грузії та України стали випробуванням цього принципу. Без твердої підтримки США найбільші дипломатичні перемоги, здобуті у «холодній війні», зберегти не вдасться. «Ризик війни зростає», і виграє від цього лише В. Путін;

- для відновлення безпеки, незалежності й територіальної цілісності України недостатньо лише зброї. Війна за відсутності політичного розуміння того, що є

справжнім і тривалим миром у Європі, веде лише до нових конфліктів, від яких нікому не буде користі [37].

Попри відносно нечітку артикуляцію офіційного курсу США щодо України було б помилкою вважати, що американські урядові функціонери та політичні експерти не розуміють справжнього стану справ чи не передбачають імовірних ситуацій в українсько-російських відносинах.

П. Дікінсон з Атлантичної ради США констатував, що становище України обумовлюють такі суперечливі обставини, як «геополітичне розлучення» з Росією та нереалістичність членства в ЄС і НАТО впродовж осяжного періоду. Хоча війна в Донбасі вийшла з-під контролю Кремля, російське керівництво навряд чи колись погодиться з членством України в євроатлантичному співтоваристві. Проте й способів розв'язання цієї проблеми на разі не видно. Відмовившись залишити Україну в спокої, Кремль продемонстрував готовність заплатити надзвичайно високу ціну. Росія зруйнувала свої відносини із Заходом й пішла на конфлікт з Константинопольським патріархатом. Однак небажання Заходу вступати в пряму конфронтацію з Росією поставило Україну в надзвичайно нестабільне й скрутне становище. Україна, хоча й «отримує певну міжнародну підтримку, зрештою залишається на самоті в конфлікті з однією з наймогутніших і найнерозважливіших країн світу». Тому, продовжуючи зближення з Заходом, українці «повинні призвичаїтися до усвідомлення того, що Росія ще багато років буде становити для них екзистенціальну загрозу». Це означає, що «доведеться невизначено довго тримати широкий фронт», котрий охоплює комплекс чинників – від територіального протистояння, зокрема в Азовському морі, до кіберпростору. «Аби завершити розлучення з Росією, іншого шляху не існує» [38].

Певні роз'яснення з приводу ставлення США до України висловлював і спецпредставник Держдепартаменту США К. Волкер. На його думку, в сенсі протидії участі Росії в конфлікті на Донбасі, головним є поєднання скоординованих між США і ЄС санкцій та постачання Україні озброєнь оборонного призначення. Утім, на різкі зміни в політиці Заходу щодо України розраховувати не варто, й тим більше – на перспективу членства України в НАТО.

К. Волкер вбачає зміст політики США в українському питанні в тому, аби переконати Москву, що вона вже не зможе здійснювати подальші територіальні завоювання в Україні без суттєвих втрат: «Росія не завоює більше жодних територій в Україні. Всі залишаться на своїх місцях», а США та ЄС потенційно можуть запровадити проти Росії жорсткіші санкції, пов'язані з окупацією Донбасу.

На думку К. Волкера, «своїми діями Росія хотіла домогтися зміни київського уряду чи відновлення проросійських настроїв в Україні». Проте війна в Донбасі спричинила протилежну тенденцію. В такій ситуації США мають переконувати український уряд в доцільності поступок російськомовним територіям Донбасу,

наданні їм особливого статусу і сприяти розміщенню миротворців ООН, котрі на період реінтеграції регіону взяли б його під свій контроль. Своєю чергою Москві США можуть запропонувати поступки у вигляді ослаблення санкцій, що становитиме «простір можливої угоди» між США та Росією [39].

Загалом політика США відносно України залишається вкрай обережною. Навіть з огляду на те, що за головування Дж. Меттіса Пентагон враховував потенціал України у сценаріях захисту східного флангу НАТО, наявні обсяги військової допомоги в сумі 200-250 млн. дол. на рік суттєвого поліпшення обороноздатності держави забезпечити не можуть. Однак і теза про те, що постачання Україні зброї дасть Москві аргументи для виправдання своєї агресії, жодної критики теж не витримує, адже російське керівництво, яке тлумачить конфлікт у Донбасі як проекцію протиріч між РФ і США, не потребує додаткових приводів для силового втручання. Але й спроби Києва переконати Захід, що східний кордон України – це нова межа «вільного світу», суттєвого успіху не мають.

Коментарі американських, не кажучи вже про європейських експертів, переконливо свідчать, що уряд США не заохочує Київ до силової операції в Донбасі, оскільки бере до уваги неспівмірність військових потенціалів України та Росії. Можливі дії з боку Києва, які б могли спровокувати загострення бойових дій, вважаються хибними. Однак таке розуміння ситуації не заперечує необхідності розбудови обороноздатності, поліпшення вишколу військ, реформування сектору оборони та безпеки.

Водночас формально декларована позиція США і провідних держав ЄС, які наполягають на політичному врегулюванні конфлікту, потребує чіткіших роз'яснень, принаймні в тому сенсі, наскільки зовнішня підтримка може сприяти встановленню миру, і яким чином можна виокремити окрему складову (збройний конфлікт у Донбасі) з ширшого комплексу питань, які формують структуру російсько-українського конфлікту включно з анексією Криму, захопленням шельфу, переділом морських кордонів, перешкоджанням судноплавству, енергетичною суперечкою, торгівельно-транзитним ембарго тощо.

Скидається на те, що нинішній контекст відносин між Україною та США, а також, у ширшому вимірі – між Україною та державами євроатлантичної спільноти, не дає чіткої відповіді про перспективи відновлення української економіки та сталого розвитку принаймні доти, доки не буде усунуто теперішні нагальні загрози включно з загрозою військової ескалації конфлікту в Донбасі.

Комплексне бачення російсько-українського конфлікту обумовлює очевидну пересторогу, враховуючи яку політичні кола США, ФРН, Франції та багатьох інших країн всіляко уникають ситуацій, які можуть вимагати від їхніх представників прямої присутності в зоні конфлікту (окрім моніторингової місії ОБСЄ) чи обумовлюватимуть будь-які зобов'язання гарантійного чи союзницького характеру щодо України. Таким чином, пряма участь у конфлікті

Росії, яка не гребує загрозами застосування ядерної зброї, не тільки ускладнює пошук шляхів врегулювання кризи в Донбасі та відсуває на периферію проблему Криму, але й залишає за Москвою політичну ініціативу. Адже врегулювання конфлікту в Донбасі потребує згоди Москви, яка продовжує блокувати ухвалення рішень з цього питання на рівні міжнародних організацій. Порівнюючи ситуацію в Україні з прецедентом Кіпру, який попри окупацію 40% його території турецькими військами став членом ЄС (2004 р.), не можна ігнорувати суттєві відмінності, адже Туреччина сама вважалася претендентом на членство в Євросоюзі й не зазіхала на грецьку частину острова.

Стосовно санкцій США, запроваджених проти Росії, доцільно констатувати їх загалом попереджувальний характер. Адже у багатьох випадках застосуванню економічних і правових обмежень передують оголошення певних вимог і окреслення сфер господарської діяльності, на які вони можуть бути поширені. До того ж санкційна політика стала предметом конкуренції та перерозподілу повноважень між президентом і Конгресом.

Попри очевидне погіршення відносин з РФ, адміністрація США не схильна проголошувати стан нової «холодної війни», залишаючи для себе певну свободу маневру. Для розуміння зовнішньополітичного курсу США важливо враховувати таку специфічну рису, як поєднання погроз з можливістю досягнення часткових компромісів у формі домовленостей з Китаєм щодо ядерного роззброєння КНДР, запобігання утворенню військового союзу між Росією та Китаєм й уникнення прямої конфронтації з РФ у Сирії.

Характеризуючи цілі США в Україні К. Волкер описує їх у таких формулюваннях, як прагнення відновити суверенітет і територіальну цілісність України та забезпечити безпеку і захист для всіх мешканців незалежно від етнічної приналежності, громадянства чи віросповідання. Декларуючи готовність сприяти досягненню цих цілей, адміністрація США вдалася до уточнення термінології, що застосовується для описання конфлікту в Україні. Тепер Вашингтон «прямо визначає території під контролем сепаратистів як окуповані Росією», а також спрямовує санкції таким чином, аби вони зачіпали кремлівські «внутрішні кола» [39].

З точки зору політичної теорії такий підхід відповідає критеріям довгострокового стримування, яке не передбачає швидких результатів, однак спрямоване на реалізацію стратегічних цілей. Проте не варто залишати поза увагою й низку факторів, які послаблюють ефективність такого курсу. Серед них – загострення економічних проблем у відносинах США із союзниками і провідними партнерами, спричинене переглядом торговельних угод, одностороннє тлумачення режиму нерозповсюдження ядерної зброї, нехтування інтересами європейських партнерів при ухваленні зовнішньополітичних рішень, й нарешті відсутність чіткої глобальної стратегії, адекватної умовам багатополлярної міжнародної системи.

Як зазначає Г. Еллісон (директор Наукового центру Белфер при Гарвардській школі ім. Дж. Кеннеді), важливу роль у політичному плануванні відіграє ресурсне забезпечення зовнішньої політики. Адже після Другої світової війни за паритетом купівельної спроможності американська економіка становила половину світового ВВП, після закінчення «холодної війни» – ледь менше чверті, а зараз – лише одну сьому. Таке відносне скорочення могутності держави, стратегія якої завжди ґрунтувалася на залученні величезних ресурсів для відповіді на будь-які виклики, ставить під сумнів умови її лідерства [40].

Серед новітніх тенденцій суттєве значення має відновлення геополітичної конкуренції між провідними воєнними державами світу. Окремі американські експерти все частіше застерігають, що попри силові переваги і статус найпотужнішої держави, США не зможуть виконувати роль глобального «хранителя балансу», перешкоджаючи поширенню регіонального впливу конкурентів. США навряд чи спроможні контролювати вузли протиріч у віддалених регіонах й уникатимуть втягування у локальні війни та конфлікти, як це було за Дж. Буша-молодшого. Натомість Росія, що за потенціалом значно поступається США, спроможна концентрувати військову силу в прямій близькості до своїх кордонів та спрямовує ресурси від продажу енергоносіїв на підтримку гібридних методів впливу.

Вдосконалення військового потенціалу супротивників та опонентів спричиняє нові загрози в ракетно-ядерній та військово-космічній сферах, такі як розробка протисупутникових засобів Росією та КНР. З цього погляду переоцінка зовнішньополітичних пріоритетів видається не примхою, а логічно обумовленим процесом. Адже, як розмірковує професор міжнародного права з Університету Тафта М. Гленнон, питання нині не в тому, «чи хочемо ми багатополарності», а в тому, «чи можна їй якось запобігти» [41].

Обґрунтовуючи потребу адаптації США до нових реалій, Г. Еллісон зазначає, що відносну епоху «довгого миру» після Другої світової війни недоцільно вважати наслідком ліберального світового порядку, оскільки порядок чотирьох з половиною десятиліть «холодної війни» був супутнім продуктом небезпечного пошуку балансу сил між СРСР і США, після чого настав короткий період домінування Америки. Так само активне залучення США до світових проблем здебільшого пояснювалося не абстрактним бажанням поширювати ліберальні цінності за кордоном, а потребою у захисті ліберальної демократії в самій Америці. Хоча Д. Трамп «підриває ключові елементи чинного світового порядку», він вочевидь «не головна загроза стабільності у світі» [40, р. 132-133].

Відтак, стверджує Г. Еллісон, хибні уявлення про причини і наслідки спонукають прибічників ліберального порядку звертатися до США із закликом зміцнювати його, нагадувати про необхідність дотримуватись колишніх настанов та протидіяти авторитаризму у світі. Але замість повернення до уявного минулого, політичним колам США варто було б обмежитися

спрямуванням зусиль на забезпечення такого прийняттого порядку за кордоном, який дозволив би зосередитися на реконструкції життєздатної ліберальної демократії у своїй власній країні [40, р. 131-133].

Огляд сучасної політичної дискусії у США та країнах Європи свідчить, що «глобальна стабільність», побудована на очолюваних США альянсах і партнерствах, поступово втрачає підґрунтя через розмивання традиційного співвідношення сил, впливів і взаємозалежностей. З погляду США усвідомлення нових реалій потребує переосмислення глобальної стратегії і визначення засобів, придатних для її реалізації. Водночас варто враховувати велику вагу суб'єктивних чинників, які присутні в поглядах Д. Трампа та його близького оточення. Адже уподобання команди Д. Трампа надто часто не вписуються у двопартійний консенсус з основних питань зовнішньої політики, який за певними винятками поки що зберігається поміж лідерами республіканців і демократів у Конгресі США, принаймні з таких питань, як важливість НАТО та необхідність стримування Росії.

В контексті подій після 2014 р. можна загалом відзначити вагоме місце української проблематики в політичних дебатах довкола кризи системи європейської безпеки. Експертно-аналітичні структури США вважають Україну важливим проміжним компонентом у «чутливому просторі» між Росією та країнами східного флангу НАТО, такими як Польща, Словаччина, Угорщина і Румунія. Принагідно визнається провідна роль України, яку вона відігравала в «геополітичному змаганні між Заходом і Росією» [33, р. 1]. Проте чітке розуміння політичних ситуацій у новій європейській конфігурації зустрічається доволі нечасто. Це не в останню чергу обумовлено відмінностями в оцінках тенденцій і тлумаченні політичних завдань з боку американського істеблішменту та політичних еліт у столицях провідних європейських країн.

Останні кроки адміністрації США, зокрема проголошений Д. Трампом вихід з Договору про знищення ракет середньої та меншої дальності (ДРСМД), свідчать про подальше загострення відносин з Росією та перехід від спорадичних спроб порозуміння до системного стримування, як це, до речі, й передбачає Стратегія національної безпеки США в редакції від 18 грудня 2017 р.

Вагомим кроком назустріч прагненню української влади до зближення зі США стало рішення адміністрації Д. Трампа відновити засідання Комісії стратегічного партнерства Україна-США, перервані у 2011 р. Цьому суттєво сприяли збіг позицій України та США в таких питаннях, як спільна протидія будівництву російського газопроводу «Північний потік-2», підтримка Києвом позиції США в ООН, відновлення консультацій в енергетичній сфері, вигідні для американських компаній контакти по закупівлі вугілля та електровозів, а також перспектива постачання американського скрапленого газу через польський термінал у Свіноуйсьце [22].

Варто також зазначити, що впродовж 2018 р. адміністрація США суттєво розширила обсяг санкцій проти російських економічних суб'єктів і фізичних осіб, до того ж приводи для їх запровадження здебільшого не були пов'язані з російсько-українським конфліктом [43].

У реагуванні на конфлікт на сході України, попри принципові розбіжності з низки інших питань, адміністрація США з прагматичних міркувань надає перевагу синхронізації режиму санкцій з рішеннями ЄС. Проте цей режим видається доволі хитким через посилення політичних протиріч і загострення економічної конкуренції. Серед розбіжностей у підходах між США та ЄС доцільно згадати суперечки з приводу умов торгівлі, вихід США з Паризької кліматичної угоди, заперечення колективних домовленостей щодо іранської ядерної програми та претензії з приводу обсягів фінансування оборонних видатків у межах НАТО. Наявні протиріччя ускладнюють узгодження консолідованої позиції Заходу щодо відносин з Росією та Китаєм, і тим більше – відтворення єдності періоду «холодної війни», ознакою якої було протистояння між згуртованими військово-політичними блоками. Водночас виглядає нереалістичним виникнення локальних ситуацій, у яких «холодна війна» могла б поширюватися суто на двосторонні відносини між окремими великими державами, що мають глобальні інтереси та розгалужені міжнародні зв'язки, як то між США та Росією чи США та Китаєм або ж між США та обома вказаними супротивниками.

В такому ракурсі ситуація в українсько-російських відносинах виглядає унікальною (як системний конфлікт у двосторонніх відносинах і як локальне вогнище «холодної війни»), а з другого боку, – залежить від перебігу відносин між Заходом і Росією. В цьому контексті цілком очевидно, що продовження санкцій ЄС щодо Росії чималою мірою залежить від позиції Вашингтона, а інтенсивність бойових дій у Донбасі хоча й непрямо, але тісно пов'язана з ситуацією в Сирії та на Близькому Сході.

Односторонні домовленості чи часткові поступки з боку США та ЄС на користь Росії потенційно загрожують міцності трансатлантичних відносин, адже посилюють розбіжності в комплексі трансатлантичних взаємин і можуть сприйматися як пряме заохочення російського геополітичного ревізіонізму. Так само нечіткість або й відсутність спільного підходу США, ЄС та України ускладнює перспективу врегулювання конфлікту в Донбасі, прив'язаного до Мінських угод, навіть за умов, коли проблема Криму вважатиметься винесеним за дужки дискусії окремим питанням, як це фактично обумовлено в декларації М. Помпео від 25 липня 2018 р. Хоча американський політикум здебільшого свідомо не бажає перетворення України на російський протекторат, ані обсяги воєнної допомоги, ані загальне спрямування політики США щодо України не задовольняють вимоги забезпечення її економічної стабільності та достатнього рівня обороноздатності.

Серед нинішніх пріоритетів політики США провідне значення відводиться політичному і економічному стримуванню Китаю. Важливу роль відіграє й довгострокове стримування Росії, пов'язане насамперед з військовими програмами, протидією російському впливу в Європі та країнах пострадянського простору. Принципове значення приділяється завершенню прямої участі США у воєнних конфліктах у Сирії та Афганістані, де мовиться про передоручення контрольних функцій союзникам, на кшталт Туреччини в Сирії, або спробами укладення домовленостей з керівництвом ворогуючої сторони (таємні переговори з «Галібаном» про мирне врегулювання в Афганістані). Водночас Ірак має залишатися опорною базою американської регіональної присутності.

Щодо України, за будь-якої форми політичного врегулювання, чи не найгострішим проблемним питанням залишається реалістичність дво- чи багатосторонніх гарантій безпеки. Така ситуація загалом відображає не тільки кризовий стан європейської безпеки, але й крихкість мирного співіснування навіть за умов «холодного миру». За нової глобальної мультиполярності демонтаж договірно-правових механізмів контролю над озброєннями виглядає не як випадковий чинник, а як цілком закономірний наслідок системи міжнародних відносин, в якій домінуючими чинниками виступають не баланс сил та пов'язане з ним дотримання узгоджених правил, а загострення конкуренції та заперечення гегемонії з боку окремих країн чи їх стабільних військово-політичних угруповань.

За такої ситуації крайніми альтернативами для України виступають хитке становище локального агента політики США, що слугує зняттям і плацдармом стримування Росії, або болісне примирення з Москвою на російських умовах, що виглядатиме суцільною капітуляцією після численних втрат і принижень. Імовірний «третій стан» має передбачати колективні домовленості між США, ЄС та Росією на засадах припинення воєнної фази конфлікту в Донбасі та сприяння політичному врегулюванню із залученням миротворчої місії ООН.

З урахуванням цих обставин поява різних планів та пропозицій, пов'язаних з розробкою моделі миротворчої місії ООН або спільної місії ООН та ОБСЄ в Донбасі, видається корисною й доцільною, навіть без огляду на те, чи їх втілення ситуативно можливе за наявних політичних обставин. Адже лише широке загальне обговорення різних проектів і планів врегулювання надає шанс наблизитися до узгодження механізму вирішення конфлікту на засадах його деескалації та відвернення нових воєнних зіткнень. Проте навіть у разі узгодження компромісної моделі врегулювання конфлікту в Донбасі, російсько-український конфлікт у широкому розумінні залишатиметься гострою проблемою європейської безпеки, яка навряд чи може бути розв'язана на підставі традиційних підходів, які інерційно впливають з концепції суперництва між США та Росією.

Список використаних джерел та літератури

1. Bugajski J. Cold Peace: Russia's New Imperialism. – Washington, DC: Praeger, 2004. – 312 p.
2. Berryman J. Geopolitics and Russian Foreign Policy // International Politics. – 2012. – Vol. 49. – No. 4. – P. 530-544.
3. Bugajski J. Russia's Pragmatic Reimperialization // Caucasian Review of International Affairs. – 2010. – Vol. 4. – No. 1. – P. 3-19.
4. Kramer D.J. Back to Containment: Dealing with Putin's Regime. – Washington, D.C.: The McCain Institute for International Leadership, 2017. – 189 p.
5. Allison R. Russian "deniable" Intervention in Ukraine: How and Why Russia Broke the Rules // International Affairs. – 2014. – Vol. 90. – No. 6. – P. 1255-1297.
6. Haass R.N. Where to Go From Here: Rebooting American Foreign Policy // Foreign Affairs. – 2017. – July/August. – Vol. 96. – No. 4. – P. 2-9.
7. Dunn E.C., Bobick M.S. The Empire Strikes Back: War without War and Occupation without Occupation in the Russian Sphere of Influence // American Ethnologist. – 2014. – Vol. 41. – No. 3. – P. 405-413.
8. Freedman L. Ukraine and the Art of Limited War // Survival. – 2014. – Vol. 56. – No. 6. – P. 7-38.
9. Kofman M. Ukraine's Battle for the East is Over // The National Interest. – 2014. – September 8. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://nationalinterest.org/blog/the-buzz/ukraine's-battle-the-east-over-11227>
10. Pifer S. The Budapest Memorandum and U.S. Obligations / Brookings Institution. – 2014. – December 4. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.brookings.edu/blogs/up-front/posts/2014/12/04-budapest-memorandum-us-obligations-pifer>
11. Monaghan A. A "New Cold War"? Abusing History, Misunderstanding Russia. [Research Paper]. London: The Royal Institute of International Affairs, May 2015. 14 p. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.chathamhouse.org/sites/default/files/field/field_document/20150522ColdWarRussiaMonaghan.pdf
12. Dickinson P. Can the West Prevent the Slow Strangulation of Ukraine? Creeping Russian Aggression Cannot Go Unchecked // Foreign Affairs. 2018. – December 5. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.foreignaffairs.com/articles/ukraine/2018-12-05/can-west-prevent-slow-strangulation-ukraine>
13. Charap S., Colton T.J. Everyone Loses. The Ukraine Crisis and the Ruinous Contest for Post-Soviet Eurasia, 1st ed. – Abingdon, London: Routledge, 2017. – 212 p.
14. O'Hanlon M.E. Beyond NATO. A New Security Architecture for Eastern Europe. – Washington, D.C.: Brookings Institution Press, 2017. – 155 p.
15. Gardner H. Crimea, Global Rivalry, and the Vengeance of History. – Basingstoke: Palgrave Macmillan, 2015. – 184 p.
16. Gardner H. Ukraine: A New Plan // American Affairs. – 2017. – Summer. – Vol. I. – No. 2. – P. 166-183.
17. Річард Пайпс: Україна може стати частиною Заходу за 50 років, а не за 10 чи 20 / Polskie Radio S.A. 30.10.2014. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.polradio.pl/5/39/Artykul/185929,Річард-Пайпс-Україна-може-стати-частиною-Заходу-за-50-років-а-не-за-10-чи-20>
18. Мотиль О. Сюрреалізм реалізму / Zbruc.eu 14.01.2015. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zbruc.eu/node/31528>
19. Потехін О.В. «Політичний реалізм» як теоретичне підґрунтя «виправдання» Заходом агресії Росії проти України // Україна: контекст світових подій. Аналітичні записки ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України (2014-2017 рр.). / За заг. ред. Кудряченка А.І. – К.: ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України», 2017. – С. 490-496.
20. Белый дом: Обама еще не решил, подпишет ли новый законопроект о санкциях против РФ / ТАСС. 12 декабря 2014. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://tass.ru/mezhdunarodnaya-panorama/1644154>

21. Акт Конгресу не вплине на політику США щодо постачання зброї Україні – Держдеп / Європейська правда. 13 грудня 2014. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2014/12/13/7028719/>
22. Джон Керри об Україні, угрозі ІГ і ЕАЭС / ТВ «Мир». 03.11.2015. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mir24.tv/news/13466526/dzhon-kerri-ob-ukraine-ugroze-ig-i-aeas>
23. Тиллерсон полагает, что США не должны быть «прикованы» к Минским соглашениям / Русская служба «Голоса Америки». 15 июня 2017. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.golos-ameriki.ru/a/tillerson-minsk-agreements/3901381.html>
24. Кузьменко О. Жодних гарантій безпеки для України Будапештський меморандум не містить – експерти у Вашингтоні однастайні / Голос Америки. 22 вересня 2017. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ukrainian.voanews.com/amp/budapeshtskiyi-memorandum/4040460.html>
25. Remarks by President Trump to the 73rd Session of the United Nations General Assembly / The White House. September 25, 2018. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.whitehouse.gov/briefings-statements/remarks-president-trump-73rd-session-united-nations-general-assembly-new-york-ny/>
26. Posen B.R. The Rise of Illiberal Hegemony: Trump’s Surprising Grand Strategy // Foreign Affairs. – 2018. – March/April. – Vol. 97. – No. 2. – P. 20-27.
27. Nuclear posture review. February 2018 / Office of the Secretary of Defense. – Washington, 2018. – XVII, 75 p.
28. Россия является настолько важным фактором в геополитике, что у НАТО нет другого выбора, кроме как иметь отношения с ней – генсек НАТО / Regnum. 4 декабря 2008. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://regnum.ru/news/1093484.html>
29. Kennedy J.F. Commencement Address at American University, Washington, D.C., June 10, 1963 / The American Presidency Project. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.presidency.ucsb.edu/ws/?pid=9266>
30. Rampton R., Mason J. Trump and Putin find chemistry, draw criticism in first meeting / Reuters. July 7, 2017. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.reuters.com/article/us-g20-germany-trump-putin-talks-idUSKBN19S24E>
31. Report on the Legal and Policy Frameworks Guiding the United States’ Military Force and Related National Security Operations. (Unclassified). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.justsecurity.org/wp-content/uploads/2018/03/Legal-and-Policy-Frameworks-on-US-Use-of-Force.pdf>
32. Карпюк Г. Заступник міністра оборони України генерал-майор Олег Шевчук: «У нас буде не гірше, ніж в Альянсі» // Урядовий кур’єр. – 2018. – 31 січня. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ukurier.gov.ua/uk/articles/zastupnik-ministra-oboroni-ukrayini-general-major-/>
33. Morelli V.L. Ukraine: Current Issues and U.S. Policy / Congressional Research Service. January 3, 2017. 46 p. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://fas.org/sgp/crs/row/RL33460.pdf>
34. Бутусов Ю. Військова техніка США для України: політичний символізм і цілепокладання // Дзеркало тижня. – 2017. – № 17. – 13-19 травня. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://dt.ua/internal/viyskova-tehnika-ssha-dlya-ukrayini-politichniy-simvolizm-i-cilepokladannya-242254_.html
35. США передали Україні нову партію артилерійських радарів // Сьогодні. – 2018. – 17 серпня. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ukr.segodnya.ua/ukraine/ssha-peredali-ukraine-novu-partiyu-artilleriyskih-radarov-1163721.html>
36. Посол США в Україні розповіла, кого Сполучені Штати підтримають на виборах 2019 / УНІАН. 29 січня 2019 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.unian.ua/elections/10425261-posol-ssha-v-ukrajini-rozpovila-kogo-spolucheni-shtati-pidtrimayut-na-viborah-2019.html>

37. Blank S. Forget Javelins. What Ukraine Needs to Get Putin's Attention / Atlantic Council. September 7, 2018. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.atlanticcouncil.org/blogs/ukrainealert/forget-javelins-what-ukraine-needs-to-get-putin-s-attention>
38. Dickinson P. The Geopolitical Divorce of the Century: Why Putin Cannot Afford to Let Ukraine Go / Atlantic Council. 21.09.2018. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.atlanticcouncil.org/blogs/ukrainealert/the-geopolitical-divorce-of-the-century-why-putin-cannot-afford-to-let-ukraine-go>
39. Majumdar D. Ambassador Volker spoke on Monday at the Center for the National Interest about defusing the Ukraine crisis // The National Interest. February 27, 2018. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://nationalinterest.org/print/feature/amb-kurt-volker-how-achieve-peace-ukraine-24668>
40. Allison G. The Myth of the Liberal Order: From Historical Accident to Conventional Wisdom // Foreign Affairs. – 2018. – July/August. – Vol. 97. – No. 4. – P. 124-133.
41. Коалсон Р. У пошуках нової ролі США в новому світі / Радіо «Свобода». 29 грудня 2017. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.radiosvoboda.org/a/28946316.html>
42. Спільна заява Комісії стратегічного партнерства Україна – США / МЗС України. 16.11.2018. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://usa.mfa.gov.ua/ua/press-center/news/68610-spilyna-zajava-komisiji-strategichnogo-partnerstva-ukrajina--ssha>
43. Eremenko A. The 'Who, What, When' of Russia Sanctions: A Cheat Sheet for Laymen / Russia Matters. [The Belfer Center for Science and International Affairs, Harvard Kennedy School]. September 26, 2018. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.russiamatters.org/analysis/who-what-when-russia-sanctions-cheat-sheet-laymen>

Толстов С.В. Українсько-американські відносини в контексті зовнішньополітичних пріоритетів США.

Після виборів Д. Трампа президентом США в українсько-американських відносинах відбулися суттєві зміни, включаючи скасування ембарго на поставки летального озброєння та відновлення засідань Комісії стратегічного партнерства Україна-США. Незважаючи на заяву Д. Трампа про готовність до «Большой сделки» між Росією та США, республіканці та демократи в Конгресі підтримували двупартійну позицію по Україні, підтримуючи розширення санкцій по різних поводах – від продовження конфлікту в Донбасі до спроб російського втручання в виборчу кампанію 2016 року до створення перешкодок для поставок російської зброї в треті країни.

Аналіз думок та оцінок в дослідженнях американських академічних фахівців та коментарях політичних експертів не дає підстав вважати, що політичні кола США готові перейти від дистанційної підтримки України в дусі довготривалої доктрини сдерживания до більш інтенсивних форм військового та військово-політичного участя. Констатувавши неприязнь російським керівництвом євроатлантичної системи безпеки, що склалася після закінчення холодної війни, американські дослідники схильні до думки, що конфлікт в Донбасі не варто вважати остаточно врегульованим. В разі заморожування конфлікту, ситуація в Донбасі буде представляти потенційну та реальну загрозу для економіки та безпеки України. При такому розвитку подій Україна буде грати роль одного з принципових джерел напруженості та розбіжностей в економічних та військових відносинах між Росією та Заходом.

Ключові слова: зовнішня політика, двосторонні відносини, конфлікт в Донбасі, військова допомога, сдерживание, криза, європейська система безпеки.

Tolstov S. Ukrainian-US Relations in the Context of U.S. Foreign Policy Priorities.

After Donald Trump was elected as the American president, significant changes were observed in the Ukrainian-American relations. These especially included the lifting of embargo on lethal arms supply and the resumption of meetings of the Ukraine-US Strategic Partnership Commission. Contrary to D. Trump's desire to conclude a U.S. - Russia "Big Deal", Republicans and Democrats in the U.S. Congress held a bipartisan position on Ukraine supporting the expansion of sanctions on various occasions – from the on-going conflict in Donbas and Russian attempts to influence the 2016 election campaign to imposing obstacles for the supply of Russian weapons to the third countries.

Assessments of American academic and political experts do not give reason to believe that the U.S. political circles are ready to move from remote support of Ukraine in the mood of long-term deterrence doctrine to intensive forms of military and military-political participation. Acknowledging Russia's rejection of the post-Cold War Euro-Atlantic security order, American observers are inclined to suppose that the conflict in Donbas is unlikely to be finally settled. In case of its freezing, this conflict will pose potential or acute threats to the economy and security of Ukraine. Within such a trend Ukraine will play the role of one of the major subjects of long-term tensions and discord in economic and military relations between Russia and the West.

Keywords: *foreign policy, bilateral relations, conflict in Donbas, military assistance, deterrence, crisis, European security.*